

MAKTAB, OILA VA MAHALLANING O‘ZARO INTEGRATSIYASI

Sadullayeva Madinabonu*Shahrisabz davlat pedagogika instituti**Pedagogika fakulteti Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi**4-bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqola maktab, oila va mahallaning o‘zaro integratsiyasining ahamiyati, hozirgi holati va istiqbollari bag‘ishlangan. Unda O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan loyihalar, jahon tajribalari va integratsiyani yaxshilash bo‘yicha takliflar tahlil qilinadi. Maqolada Finlandiya, Yaponiya va AQSh modellari hamda ularni O‘zbekiston sharoitiga moslashtirish usullari ko‘rib chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *maktab-oila-mahalla hamkorligi, integratsiya, ta‘lim-tarbiya, ota-ona ishtiroki, mahalla tizimi, pedagogik makon*

Аннотация: *Данная статья посвящена важности, текущему состоянию и перспективам интеграции школы, семьи и махалли. В ней анализируются реализуемые в Узбекистане проекты, мировой опыт и предложения по улучшению взаимодействия. Рассмотрены модели Финляндии, Японии и США, а также способы их адаптации к условиям Узбекистана.*

Ключевые слова: *взаимодействие школа-семья-махалля, интеграция, образование и воспитание, участие родителей, система махалли, педагогическое пространство*

Abstract: *This article focuses on the importance, current state, and prospects of integration between schools, families, and mahallas (local communities). It analyzes projects implemented in Uzbekistan, global best practices, and recommendations for enhancing this integration. The article examines models from Finland, Japan, and the USA, along with methods for adapting them to Uzbekistan's context.*

Keywords: *school-family-community partnership, integration, education and upbringing, parental involvement, mahalla system, educational environment*

Kirish. *Zamonaviy jamiyatda ta‘lim-tarbiya jarayonining samaradorligi faqat maktab darajasida emas, balki oila va mahalla hamkorligiga asoslangan holda amalga oshirilganda yuqori natijalarga erishish mumkin. Maktab, oila va mahallaning uyg‘un integratsiyasi bolalarni barkamol, axloqli va jamiyat uchun foydali shaxslar sifatida shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ushbu maqolada maktab, oila va mahalla hamkorligining ahamiyati,*

ularning integratsiyasi uchun zarur shart-sharoitlar, O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan loyihalar va dunyo tajribalari tahlil qilinadi.

Maktab, Oila va Mahalla hamkorligining ahamiyati

Bolaning ijtimoiy rivojlanishidagi o‘rni

- Maktab – rasmiy ta’lim-tarbiya beruvchi asosiy muassasa.

- Oila – bolaning birinchi maktabi, shaxs shakllanishining asosiy omili.

- Mahalla – bolaning ijtimoiylashuvida, milliy qadriyatlarni o‘zlashtirishida muhim vositachi.

Uchlik integratsiyasining pedagogik jihatlari

- Yagona pedagogik makon yaratish (maktabda – bilim, oilada – tarbiya, mahallada – amaliy qo‘llash).

- "Butun bola" (Whole Child) yondashuvi – bolaning intellektual, ma’naviy, jismoniy rivojlanishini kompleks ko‘rib chiqish.

O‘zbekistonda Maktab-Oila-Mahalla hamkorligi:

Qonuniy va normativ bazalar

- "Ta’lim to‘g‘risida"gi Qonun (2020) – oila va mahallaning ta’lim jarayonida ishtirokini ta’minlash.

- "Mahallaning kuchli oilasi" dasturi – oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash.

Amaliy misollar va loyihalar

- "Ota-ona maktablari" – oilalarga pedagogik yordam ko‘rsatish.

- "Mahalla posbonlari" – bolalarning tarbiyaviy holatini monitoring qilish.

- Maktablar va mahalla markazlarining qo‘shma tadbirlari (bayramlar, sport musobaqalari, xayriya aksiyalari).

Dunyo tajribasi: qaysi modellarni qo‘llash mumkin?

Finlandiya modeli

- "Ota-ona hamjamiyati" – oilalar maktab boshqaruvida faol ishtirok etadi.

- Kichik sinflar va shaxsiylashtirilgan ta’lim – har bir bola uchun individual yondashuv.

Yaponiya modeli

- "Kyoiku Mama" (Ta’lim Onasi) – oila bolaning ta’limida faol rol o‘ynaydi.

- Mahalla jamoat tashkilotlari (PTA) – maktab va mahallaning uzviy bog‘lanishi.

AQSh modeli

- "Parent-Teacher Association (PTA)" – ota-onalar va o‘qituvchilar uyushmasi.

- Jamoatchilik ta’lim kengashlari – mahalliy aholi ta’lim siyosatiga ta’sir ko‘rsatadi

Integratsiyani Yaxshilash Bo‘yicha Takliflar

Maktablar uchun

- Ota-onalar kuni – muntazam ravishda ota-onalar bilan uchrashuvlar o‘tkazish.

- Ochiq darslar – oila aʼzolari bolalarning taʼlim jarayonini kuzatishi.

Oila uchun

- Psixologik maslahat xizmatlari – oilaviy muammolarni hal qilishda yordam.

- Tarbiyaviy treninglar – ota-onalarga zamonaviy pedagogik bilimlar berish.

Mahalla uchun

- "Aqliy va maʼnaviy markazlar"ni faollashtirish – bolalar uchun toʻgaraklar, sport seksiyalari.

- Mahalla kengashlarining taʼlimdagi roli – qashshoq oilalarga yordam koʻrsatish.

Xulosa Maktab, oila va mahallaning integratsiyasi bolalarni barkamol shaxs sifatida tarbiyalash, ularni jamiyat uchun foydali aʼzolar qilib yetishtirishning eng samarali yoʻlidir. Oʻzbekistonda bu sohada ancha ishlar amalga oshirilmoqda, biroq dunyoning ilgʻor tajribalarini oʻrganish va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish orqali yanada yuqori natijalarga erishish mumkin. Kelajakda maktab, oila va mahalla hamkorligini mustahkamlash boʻyicha qonuniy, tashkiliy va moliyaviy mexanizmlarni takomillashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oʻzbekiston Respublikasi "Taʼlim toʻgʻrisida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. "Mahalla va oila hamkorligi" metodik qoʻllanma. – T.: OʻzPFITI, 2021.
3. Finlandiya taʼlim tizimi: Ota-ona ishtiroki. – Helsinki University Press, 2019.
4. "Whole Child Approach" – ASCD, 2022.
5. "Jamiyat va maktab" jurnali. – Toshkent, 2023.
6. PISA hisobotlari: Oila va taʼlim oʻrtasidagi bogʻliqlik. – OECD, 2021.
7. "Oʻzbekistonda ijtimoiy-siyosiy jarayonlar" tadqiqoti. – T.: OʻzMU, 2022.